

Pričakujemo zlasti dejanj

Krščanskodemokratskemu poslancu Arnaldu Forlaniju se je za italijanske razmere posrečilo še kar v kratkem času sestaviti novo vlado, ki je 40. zaporedna vlada v zgodovini republike. Pri njeni sestavi pade takoj v oči dejstvo, da polovica ministrov pripada Krščanski demokraciji, ostala polovica pa socialističnim ali tako imenovanim laičnim strankam, kar je očitno v skladu z zahtevo slednjih, naj se vzpostavi ravnovesje sil med najmočnejšo italijansko politično silo, se pravi Krščansko demokracijo in socialistično, socialdemokratsko ter republikansko stranko, kar bi moralo onemogočiti nadvlado prve nad ostalimi manjšimi in znatno šibkejšimi političnimi silami.

Predsednik Forlani je v sredo prebral v poslanski zbornici glavne smernice svoje vlade, ki jih označuje predvsem skrb, da se postopno odpravi huda gospodarska kriza v državi. Predsednik vlade se je seveda dotaknil cele vrste notranjih problemov — od vprašanja učinkovitega boja proti terorizmu do kočljivih družbenih problemov — a je obširno govoril tudi o zunanji politiki svoje vlade.

Kot že njegov predhodnik Cossiga, pa se je Forlani dotaknil tudi problematike dežel s posebnim statutom, v katerih so prisotne narodnostne in jezikovne manjšine. Kar zadeva Južni Tirol, je dejal, da si bo vlada prizadevala za popolno izvedbo obveznosti, ki izhajajo iz znanega »pakte«. V zvezi s Furlanijo - Julijsko krajino pa je dejal, da bo »v okviru stalnega posvetovanja med osrednjimi, deželnimi in krajevnimi upravami zajamčena pobuda za usklajevanje državnih in evropskih politik in ukrepov za razvoj vloge Trsta in obmejnega območja.« Za slovensko jezikovno skupnost — je nadaljeval predsednik vlade — nameravamo predložiti organski zaščitni ukrep, na osnovi sklepov posebne komisije, ki je bila v ta namen ustanovljena, in v tesni povezavi z deželno Furlanijo - Julijsko krajino.

Kot smo že omenili, je novi predsednik vlade, kar zadeva našo problematiko, se pravi problematiko slovenske narodne manjšine v Furlaniji - Julijski krajini skoraj dobesedno ponovil to, kar je bil v programski izjavi že bil povedal prejšnji ministrski predsednik Cossiga. Gre za načelne izjave in zagotovila, ki utegnejo ostati le prazne besede, če jim v kratkem ne bodo sledila dejanja. In prav dejanj pričakuje naša slovenska narodnostna skupnost v Italiji.

Poljedelstvo postaja NAJVAZNEJŠE

Mit avta je v povojnem času porinil v ospredje vprašanje preskrbe z bencinom oziroma petrolejem. Preprostim glavam, ki nočejo in ne znajo veliko misliti, pa tudi tehničnim strokovnjakom, ki nimajo smisla za drugo kot za svojo stroko, se je zdelo, da je napočila doba petroleja. Kar naenkrat so skušali vse preurediti na pogon z nafto in bencinom: od elektrarn do kurjave stanovanj in od pogona vlakov do mestnega javnega prometa z avtobusi. Tramvaji so morali v staro šaro. Na petroleju so zasnovali celo mogočno industrijsko kemično produkcijo. Nenadno pa je posegla vmes politika na bližnjem vzhodu in pokazalo se je, da ima tudi preskrba s petrolejem svoje meje in da se lahko lahko miselno preziranje te meje hudo maščuje. Začela se je kriza, ki ni več samo petrolejska, ampak vedno bolj zajema vsa področja gospodarstva. Tako so spet postali aktualni drugi viri energije, začela pa so se porajati tudi nova spoznanja o medsebojni povezanosti vseh gospodarskih panog, pa naj so si navidez še tako oddaljene. Od gospodarstva pa je odvisna tudi politika in celotno življenje vsakega naroda, zlasti seveda življenjska raven oziroma blaginja tistih, ki delajo.

Pretirano razvijanje industrije na osnovi »cenene« nafte in bencina je povzročilo, da so se nenormalno razvile gospodarske in prometne panoge, ki so računale na stalnost tega cenene vira energije in surovin. Začela se je »lahka« industrializacija in ljudje so hiteli kupovati avte, države pa so hitele graditi avtoceste.

Mesta so se potegovala za to, katero bo čimprej dobilo svojo petrolejsko čistilnico in tudi svojo avtomobilsko tovarno oziroma tovarno montažo avtov. Pod bese-

do »zaposlitev« se je na splošno razumelo samo zaposlitev v industriji ali v upravi. Nihče ni več govoril o kmetijstvu kot o produktivni in važni gospodarski panogi. Kdor je le mogel, je šel iz poljedelstva. Nastal je izraz »beg v industrijo«, seveda beg s podeželja, iz kmetijstva v industrijo. Statistike v mnogih državah so ugotovljale gospodarski in socialni napredek po tem, kako se niža ne samo delež poljedelstva v narodnem dohodku, ampak tudi po tem, kako se niža tako po odstotkih kot v absolutem številu delež kmečkega prebivalstva v državi. Vse to je bil napredek. Nihče se ni vprašal, odkod bo prihajala hrana, ali bolje, tisti, ki so bili odgovorni za preskrbo s hrano, so se zanašali na uvoz iz »nerazvitih« držav, za kakršne so jim veljale predvsem agrarne države, kjer je bilo poljedelstvo še vedno najmočnejša ali vsaj relativno najmočnejša gospodarska panoga. Veljalo je geslo: izvažati industrijske izdelke, uvažati pa ceneno hrano.

Naglo naraščanje svetovnega prebivalstva; kriza zaradi neprestanega in naglega naraščanja cene petroleja in hkrati naraščanje cene živil pa je povzročilo, da se je razodelo, kako važnost ima tako v okviru narodnih gospodarstev kot tudi v svetovnem merilu poljedelstvo. Živil še ni mogoče in tudi nikoli ne bo mogoče izdelovati niti iz petroleja niti iz kamenja, rud ali kakih drugih snovi, kot so sanjarili nekateri fantasti in celo trdili, da so že poskusili »margarino iz petroleja«. V navdušenju za naglo industrializacijo so skoro povsod ne samo zanemarjali, ampak celo namerno zapostavljali poljedelstvo. V njem so videli najprimitivnejšo, najbolj nemodereno in neproduktivno gospodarsko panogo.

dalje na 2 strani ■

Življenjska raven se že niža

Kaj je življenjska raven? O tem vsi veliko govorimo, a malokdo bi znal to točno izraziti. Nekdo bo dejal, da je to način življenja, tretji življenjske udobnosti, četrti kaj drugega. Večina ljudi je prepričan, da se bo življenjska raven tudi z naprejem neprestano dvigala, kakor se je v zadnjih desetletjih in stoletjih, toda mnogi znanstveniki, zlasti iz takojmenovanega »Rimskega kluba«, svarijo pred nevarnostjo preobrata, da se bo začela življenjska raven tudi v najbolj razvitih državah prej ali

slej spet nižati zaradi preobljudenosti, okuževanja okolja, inflacije, prenizke storilnosti, opuščanja poljedelstva in bega prebivalstva v mesta, ideologij, ki vnašajo stalno konfliktnost ali po domače rečeno neprestano spopadanje in ostro razredno razdelitev med ljudmi, zaradi pretiranega trošenja surovin, ki jih bo začelo primanjkovati, in drugega. Po svarilih teh znanstvenikov ne bo trajalo dolgo, da bo prišlo do takega preobrata v življenjski ravni.

dalje na 2 strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 26. oktobra, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.00 Poslušali boste; 10.30 Nediški zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Mladinski oder: »Zlata slo-pota«. Radijska igra; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 12.30 Glasba pa željah; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Mesečnik«, variete igralcev SSG v Trstu; 15.00 Sport in glasba ter neposredni prenosi; 19.00 Poročila.

■ PONEDELJEK, 27. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutrani almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.00 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Kulturni dogodki; 12.40 Slovenski priimki v Furlaniji in na Goriškem; 13.00 Poročila; 13.20 Letošnja revija »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Boris Ledinovič Pasternak: »Doktor Živago«; 15.00 Glasbeni ping pong; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 19.00 Poročila.

■ TOREK, 28. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Primorska duhovščina pod fašizmom; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Četrtekova srečanja; 12.30 Kulturne rubrike naših tednikov; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Odraslim prepovedano; 16.00 »Mal' položi dar domu na oltar«, poslanstvo Ciril-Methodove šole; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Nove plošče; 18.00 Stiska in odrešitev človeka v prerezu svetovna drama; 18.45 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ SREDA, 29. oktobra 1980, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Jutrani almanah; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Pod Matajurjan, opsebnosti in omika Nadiških dolin; 13.00 Poročila; 13.20 Naši zbori; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Boris Ledinovič Pasternak: »Doktor Živago«; 15.00 Nove plošče; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.00 Mladi izvajalci — Pevska revija »Ceciljanka 1979«; 18.40 Priljubljeni motivi; 19.00 Poročila.

■ ČETRTEK, 30. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Slovenske banke in posojilnice na Goriškem; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Likovna umetnost; 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladi pred mikrofonom; 14.45 13 romanov; 15.00 Pišite, predvajali bomo; 16.00 Potovanje v Ameriko; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Poezija samospeva; 18.00 Kulturna rubrika Primorskega dnevnika; 19.00 Poročila.

■ PETEK, 31. oktobra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Stanje slovenskih šol v zamejstvu od leta 1945 do 1951/52; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Beležka; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 Na goriškem valu; 13.00 Poročila; 13.20 Mednarodno tekmovanje »Cesare Augusto Seghizzi« 1980; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek; 14.30 Roman v nadaljevanjih — Boris Ledinovič Pasternak: »Doktor Živago«; 15.00 Doba kantavtorjev; 16.00 Mesečnik, variete igralcev SSG v Trstu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Beneška in rezijanska ljudska glasba na novih ploščah; 18.30 Kulturni dogodki; 18.40 Slovenski priimki v Furlaniji in na Goriškem; 19.00 Poročila.

■ SOBOTA, 1. novembra, ob: 8.00 Poročila; 8.30 Dobro jutro po naše; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 9.45 Slovenski komorni orkester iz Ljubljane; 11.00 Mladinski oder: »Dobri lanjar«, Radijska igrice; 11.30 Beležka; 11.40 Folklorni odmevi; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas'ble«; glasnik Kanalske doline; 12.30 Glasba po željah 13.00 Poročila; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Otroški kotichek: »Tomi na obisku«; 14.30 Gremo v kino: 17.00 Mi in glasba: Pismi v spomin...; 17.30 Na goriškem valu; 18.00 Ob dnevu mrtvih: »Včasih bi nekaj rad, tako rad«, iz črtic Slavka Gruma, priredil Janez Povše; 18.30 Organist Hubert Bergant; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

Življenjska raven se že niža

■ nadaljevanje s 1. strani

Vedno več pa je tudi znanstvenikov in publicistov, ki so prepričani, da je tak preobrat že v teku in da smo mu že vsi priče, le da se ga še ne zavedamo, ker si delamo iluzije, da je kvaliteta življenja vedno ista oziroma da se še veča. V resnici pa se že začinja zmanjševati, pravijo, in to je ponekod že očitno. Prvi znak nižanja življenjske kvalitete je okuženi zrak, ki ga vdihavamo in ki nam vsem prizadeva poškodbe, katerih se niti ne zavedamo. Za nekatere so usodne, za druge ne ali pa se javijo šele v starosti. Prizadeti smo zaradi neprestanega hrupa, prenatrpanosti in večnega čakanja kot posledice centralizacije in birokracije, ob kateri zadevamo vsepovsod. Velik del živil, ki jih vsak dan pojemo, je zastrupljen od gnojil, s katerimi so jih pridelali, zaradi povzročene hrane živali ali hormonov, s katerimi so hranili kokoši, piščance, teleta ali druge živali, katerih meso uživamo. Celo sadje je poškopljeno s strupi in lahko postane nevarno, če ga dobro ne umijemo, poleg tega pa je zaradi umetnega povečanja sadežev manj okusno. Vedno manj je dobrih restavracij s prijazno postrežbo, vedno manj prijetnih hotelov; ljudje se tudi skoro več ne vabijo med seboj na obiske, večerje ali na kavo. Gostoljubnost izginja, družine se zapirajo vase. Če imajo majhne otroke, se ti nimajo s kom igrati, če ni še drugih otrok v družini. Mnogi otroci skoro ves dan ne vidijo staršev, ki so v službah.

Statistike pravijo, da se sicer morda še ne niža število registriranih avtov, toda ljudje se manj vozijo na daljše izlete. Varčujejo z bencinom. V Italiji napravi vsak avtomobilist povprečno vsaj eno tretjino manj kilometrov, kakor jih je pred leti. Ljudje se začenjajo slabše oblačiti, mnogi zaenkrat še pod izgovorom

čudne mode, ki baje terja, da hodiš okrog v cunjah in capah, od obupno spranih ali umazanih kavbojk do ven viseče očetove srajce ali srajce kakega starejšega brata. Mnogi varčujejo pri frizerju in si dajo ostriči lase od žene. Restavracije po mestih so več kot napol prazne, kavarne propadajo, propadajo tudi kine in tudi druge predstave imajo manj obiskovavcev. To velja celo za športne prireditve. Ljudje se izgovarjajo na televizijo in varčujejo tudi pri nakupih knjig.

Avtomobilske tovarne na Zahodu in zlasti v Italiji so v krizi, ne samo zaradi dragega bencina, ampak tudi zaradi cene avtov samih. Mnogi ne zmorejo več luksusa, da bi si kupili vsaka tri ali štiri leta nov avto, kot so delali doslej. Vozili bodo s sedanjem tri ali štiri leta več in ko bodo kupili novega, bodo kupili model, ki porabi manj bencina.

Vemo, da se gradi premalo novih stanovanj in da pride zdaj le malokdo od mladih do lastnega stanovanja, če mu ne pomaga vse sorodstvo. Javno prometno omrežje se slabša, enako kvaliteta šolstva.

Vse to in še marsikaj so znaki, da se naša življenjska raven že niža, čeprav si tega še nočemo priznati. Kvaliteta življenja je nižja tudi v tem, da skoro več ne naletimo na park ali trato, ki bi ne bila ponesnažena s črepi-njami, plastičnimi odpadki in drugimi odpadki. Kje so trate, ki so jih nekdaj opevali pesniki, kje čiste vode, v katerih bi se še z užitek kom kopali? Treba jih je iskati zelo daleč, če jih sploh še najdemo.

Če se človeštvo ne bo streznilo in začelo drugače živeti, bolj odgovorno in bolj varčno, se bo padanje življenjske ravni še pospešilo in potem bo padanje težko zaustaviti. Samo tisti, ki nočejo misliti in se delajo slepe, si lahko še tajijo to resnico.

Poljedelstvo postaja najvažnejše

■ nadaljevanje s 1. strani

Dokler ni nastopilo pomanjkanje živil na domačem tržišču. Nekdanje države izvoznice žita, mesa, sadja in zelenjave, ki so se že ponašale s tem, da so postale »industrijske« in da morajo uvažati živila, so se začele zavedati, kako neumno so ravnale, da so snovale in razvijale ves svoj gospodarski napredek zgolj na industriji in morda še na turizmu. Velik del narodnega dohodka morajo danes porabiti za uvoz živil, ki bi jih lahko pridelovale in pridobile doma, če bi bile bolj skrbne za skladen razvoj vsega gospodarstva. Obenem bi si bile prihranile velike skrbi in izdatke za gradnjo delavskih stanovanj v mestu, ki so se bohotno razraščala zaradi »bega« mlade delovne sile s podeželja v industrijska mesta. Industrijsko in sploh mestno prebivalstvo pa je začelo ugotavljati, kako draga postaja hrana, ki jo je treba uvažati ali pridobivati z zastarelimi metodami na kmetijah, kjer so ostali po večini le še stari ljudje. Propadle so kmečke organizacije in zadrage, ki so skrbele za direkten dotok pridelkov od kmeta na tržišče, in vlo-

ge posrednika med kmetom in kupcem so se polastili posredniki, ki so v bistvu samo špekulanti, ki kupujejo od kmeta čim bolj poceni, po goljufivo nizki ceni in prodajajo po daleč pretiranih cenah, ki so do desetkrat višje, kot pa jo plačajo kmetu.

Eden izmed vzrokov gospodarske krize, ki jo danes občutijo skoro v vseh državah, je prav v dolgotrajnem zapostavljanju poljedelstva, pa tudi v pretirani motorizaciji poljedelstva, ki ga danes draginja nafte prav tako tare kot industrijo in promet. Če hočejo države danes resno začeti z odpravljanjem vzrokov gospodarske krize, mora biti ena njihovih glavnih skrbi in nalog prav ozdravitev poljedelstva, njegova harmonična vključitev med najvažnejše panoge narodnega gospodarstva in v premišljeni pomoči kmečkemu stanu, da bo spet zadobil tisto mesto med produktivnimi sloji prebivalstva, ki mu pripada. Sicer se bo neravnovesje v gospodarstvu posameznih držav in vsega sveta vedno bolj rušilo in krize bodo postajale vse hujše. Sedanja petrolejska kriza, draginja in draginja poljedelskih pridelkov s kruhom vred so samo opomin.

Poslanka Gruber Benco o svojem predlogu za zaščito narodnih manjšin

Kot smo v našem listu že poročali, je poslanka dr. Aurelia Gruber Benco od Liste za Trst vložila v poslanski zbornici zakonski predlog za zaščito narodnih manjšin v Furlaniji-Juljski krajini. V današnji številki objavljamo v celoti pogovor, ki ga je o tej svoji pobudi poslanka imela z urednikom Radia Trst A.

(Ured.)

Med slovensko manjšino v deželi Furlaniji-Juljski krajini je vzbudila presenečenje — reči je treba prijetno presenečenje — vest, da je poslanka Aurelia Gruber Benco od Liste za Trst vložila v poslanski zbornici zakonski predlog, ki vsebuje norme za zaščito narodnostnojezikovnih manjšin — furlanske, slovenske in nemške — v avtonomni deželi Furlaniji-Juljski krajini. Kateri so globlji, temeljni razlogi, da ste se lotili te problematike?

Dejala bi, da je treba te razloge skoraj iskati v moji prvi mladosti. Vedno sem se namreč zavedala, da živim na obmejnem območju. Izhajala sem iz družine, ki se je bila bojevala za zaščito lastne narodne in kulturne identitete, se pravi dejansko iz iredentistične družine. Ta iredentistična družina je, kot v ostalem mnogi Tržačani, prelila nekaj svoje krvi za uveljavljanje pravic teh krajev. Po prvi svetovni vojni, ki sem jo doživljala takorekoč kot otrok, a ne nezavestno, saj je bil oče tudi konfiniran, sem imela priložnost, da sem lahko preučevala in opazovala problematiko krajev, v katerih sem živela. Povedala bom, da sem že tedaj imela stike s slovensko mladino, skupno seveda z italijansko, h kateri sem pripadala, tako zaradi študijskih usmeritev kot tudi seveda zaradi idejnih usmeritev moje družine. Toda ta stik z gojenci tedanje nemške gimnazije — za nas je gimnazija imela osem razredov — je imel za posledico, da sem nekoliko boljše spoznala tudi ostale kulture, ki so obstajale skupno z našo. Priznati moram, da se je tedaj v meni rodilo prepričanje, da je treba na obmejnih območjih predvsem uveljaviti pravno stanje, stanje enakopravnosti, da narodov, ki jim je usojeno živeti skupaj, ne bi ločevala nobena meja, ne psihološke ne ideološke narave. To prepričanje me je vedno spremljalo, in sicer skozi vse moje delovanje, ki je bilo po eni strani praktične, po drugi strani pa ideološke in tudi politično-bojevitve narave. Tržačani, ki so bili teh misli, so morali žal ugotoviti, da se Italiji po letu 1918 ni posrečilo spoznati in upoštevati dejanskega stanja v krajih, ki so ji pripadli po mirovni pogodbi. Italija ni znala ali mogla priznati enakopravnosti državljanom, ki so govorili drugačen jezik, državljanom, ki so bili deležni — recimo — različne kulturne vzgoje. Italija torej ni upoštevala te stvarnosti, ki je bila tedaj zelo važna, saj je predstavljala strnjeno prebivalstvo slovenskega jezika ob vzhodni meji, ob severni meji pa strnjeno prebivalstvo nemškega jezika. Ta huda napaka, ki jo je tedaj zagrešila Italija, je imela za posledico, da je namesto nesporne meje, v odprtem smislu skupnega življenja in skupnih pravic, tako slovensko kot nemško prebivalstvo bilo predvsem začudeno, ker so mu italijanske oblasti zanikale vse tiste pridobitve, ki si jih je priborilo — priznajmo — že v drugi polovici 19. stoletja. Tedaj se je namreč v tistem velikem cesarstvu, ki ga je predstavljala Avstrija, ustanovilo popol-

no šolstvo, in je 14 narodnosti, ki so to cesarstvo sestavljale, uživalo enako vzgojo, se pravi z istim sistemom, z isto metodo in celo z istimi učbeniki, a hkrati s priznanjem, da je treba to vzgojo nuditi v njihovem jeziku. Skupna vzgoja je ustvarjala skupna tla za medsebojno komuniciranje na kulturni ravni, medtem ko je jezik v vsaki narodnosti odražal njeno dostojanstvo in čut, da so v okviru te skupnosti enakopravne. Vse to ni bilo seveda rožnato, kot sedaj pripovedujem, kajti vsaka manjšina se je v okviru cesarstva borila za večje, popolnejše priznanje svojih pravic. Tudi ta pravice so že bile takšne, da je ob koncu leta 1918, z mejo na Idrijci, obstajala bistvena razlika v pogledu omike, v pravnem pogledu, v pogledu izvajanja civilnih pravic. Zato sta bili slovenska manjšina in analogno nemška manjšina potisnjeni v položaj, ki ju je vračal skoro v prvo polovico 19. stoletja. To je torej prva ugotovitev. Zato sem že tedaj, ker sem sama vse to doživljala, čutila, kako je nujno ponovno vzpostaviti pravno stanje in poudarjati, da pomeni Italija spoštovanje pravic raznih narodnosti. V tistih prvih povojnih letih bi iredentisti iz Trsta zares morali Rimu sugerirati ravnanje, ki bi ustrezalo običajem, zgodovinskemu koraku, ki sta ga ti narodnosti naredili. Iredentisti pa niso pokazali razumevanja za to vprašanje, rimska vlada ni zaslišala njihovega mnenja, šibki, zelo šibki demokraciji pa je sledila diktatura, ki je celo odpravila temeljno pravico, da vsakdo sme govoriti in se izražati v lastnem jeziku. Diktatura je celo uveljavila načelo absolutne superiornosti italijanskega jezika, zaradi česar so vsi morali — kako bi rekla — biti ponosni, da so morali govoriti v drugem jeziku, sicer vsega spoštovanja vrednem jeziku z dolgo zgodovino, vendar se to ne bi smelo dogajati v škodo narodnosti, ki sta bili tedaj tako številni.

Kakšne so stvarne možnosti, da bi tematika narodnostnih manjšin postala v sedanjih okoliščinah in pogojih predmet razprave v parlamentu?

Reči moram, da jaz nisem prva sprožila te tematike v parlamentu. V poslanski zbornici in se-

natu je kakih deset zakonskih predlogov, ki so jih vložili komunisti, socialisti in radikalci, ki so izoblikovali ustrezne zakonske predloge. Ti zakonski predlogi se tičejo predvsem zaščite slovenske manjšine. V resnici pa je v Italiji kakih deset narodnostno jezikovnih manjšin. To moramo povedati zaradi resnicoljubnosti. Zato bi morali to problematiko obravnavati v Rimu glede na vsako posamezno stanje. Sama pa se nisem držala tega kriterija, tudi zaradi tega, ker se mi nahajamo v krajih, ki pripadajo avtonomni deželi. Zato sem se lotila obravnavanja tega problema iz deželne zornega kota.

Kakšne in kolikšne važnosti je po vašem mnenju problematika narodnostnih manjšin?

Ta problematika je po mojem mnenju prvenstvene, primarne važnosti. To iz enostavnega razloga, ker se je treba pri vseh reformah strukturnega značaja, tako glede na ureditev institucij kot tudi glede na prizadevanja za gospodarski napredek v naši deželi, vsekakor vprašati, katerim konkretnim ljudem so te strukture namenjene.

—o—

PROTI OSNESNAŽENJU JADRANA

V kongresni palači v Gradežu se je začelo četrto zasedanje mešane italijansko-jugoslovanske komisije za zaščito Jadranskega morja. Zasedanja se udeležujejo predstavniki in izvedenci pristojnih ministrstev. Dela se bodo zaključila v soboto ob prisotnosti podtajnika v predsedstvu vlade poslanca Bressanija.

Strokovnjaki so na osnovi zbranih podatkov ugotovili, da so razne petrolejske ladje raztovorile v raznih pristaniščih v zgornjem Jadranu nad sto milijonov ton surove nafte. V Trstu so skupno raztovorile 35 milijonov ton nafte, v pristanišču Marghera pri Benetkah 25 milijonov ton, na Krku 8 milijonov, na Reki 15 milijonov in v Kopru en milijon ton nafte.

Kljub varnostnim napravam in ukrepom obstaja spričo tolikšnega prometa resna nevarnost za onesnaženje Jadranskega morja in prav ta nevarnost je predmet razprave na zasedanju v Gradežu.

Važno sodelovanje v Milanu

Italijansko - jugoslovanska trgovinska zbornica bo 3. in 4. decembra priredila okroglo mizo na temo: gospodarsko, industrijsko in tehnično sodelovanje na srednji in daljši rok med Italijo in Jugoslavijo. Predmet razprave bodo tudi vprašanja, ki se tičejo izvajanja osimskega sporazuma in maloobmejnega prometa. Zasedanja se bo po vsej verjetnosti udeležil tudi jugoslovanski zvezni minister za javne prevoze Ante Zelič, ki je med drugim predsednik mešanega italijansko-jugoslovanskega odbora za sodelovanje. Prisotni bodo številni gospodarski operaterji iz obeh držav ter predstavniki italijanskega javnega življenja.

V prvi polovici tega leta so se znatno okrepile trgovinske izmenjave na obmejnem področju. Vrednost izmenjav je znašala nad 42 milijard lir. V istem razdobju lani je izmenjava znašala 10 milijard. V

letu 1977 je vrednost izmenjav znašala 32 milijard lir, naslednje leto 34 milijard lir in se leta 1978 povzpela na 58 milijard. Ti podatki se tičejo izmenjav v okviru sporazumov o maloobmejnem prometu. Vrednost teh izmenjav predstavlja tako skoraj štiri odstotke celotnih izmenjav med obema državama.

—o—

FRANCIJA IN ALBANIJA

Francija in Albanija nameravata poglobiti sodelovanje, ali bolje rečeno pričeti s sodelovanjem. V Parizu se je namreč prvič po vojni mudil albanski zunanji minister Nase, ki je bil gost francoskega kolega Ponceta. Vse kaže torej, da namerava Albanija prekiniti s popolno zaporo stikov z ostalim svetom. O tem priča tudi tesnejše gospodarsko sodelovanje z Jugoslavijo.

Praznovanje sv. Benedikta v Štivanu

V stari gotski cerkvi v Štivanu je v nedeljo, 19. t. m., bile veliko slavje v spomin na 1500-letnico rojstva sv. Benedikta iz Nursije, svetnika, ki je ustanovil red benediktincev. Ta red pa je v zgodovini zahodne Evrope odigral tako pomembno vlogo, da velja njen ustanovitelj sv. Benedikt za očeta zahodnoevropske kulture. Ustanovitelj benediktincev je namreč z velikim smislom za človeške potrebe in psihologijo takole določil pravila svojega reda, da so benediktinci imeli izredno ve-

so bila zapisana imena ljudi, ki so se ustavili v štivanskem samostanu. Ta evangelij, ki ga sedaj hranijo v čedadskem muzeju, ima na robovih zapisana imena nekaterih slovenskih knezov, kot so bili npr. Kocelj idr.

Prejšnjo nedeljo so se torej ljudje zbrali v stari štivanski cerkvi, posvečeni sv. Janezu Krstniku, da bi proslavili ta veliki jubilej. Organizatorji so predvidevali, da se bodo slavnosti udeležili kar trije škofje: tržaški, goriški in koprski. V resnici sta bila goriški nadškof Coccolin in tržaški škof Bellomi zadržana, tako da je na slavlju vodil sv. mašo samo koprski škof msgr. Jenko, ki je imel med mašo tudi homilijo, v kateri je podčrtal pomen misijonarskega dela benediktincev in vrednot, ki smo jih dobili s sveto vero. Poleg koprškega škofa so somaševali še škofova vikarja dr. Škerlj in dr. Simčič ter številni drugi duhovniki primorskih škofij. Na slavlju je bil prisoten, in je tudi somaševal opat stiškega samostana, ki je na koncu maše tudi spregovoril nekaj besed, da bi se spomnil tega važnega jubileja.

Priznati je treba, da so naši ljudje kljub slabemu vremenu napolnili cerkev in da so med mašo pridno sodelovali s petjem, ki so ga vodili pevci pred oltarjem in domači organist Herman Antič. Pri maši pa so s prošnjami, premišljevanji in branjem beril sodelovali tudi goriški in tržaški skavti, ki so v precejšnjem številu prišli na to slavje. Mašo so s svojim petjem popestrili otroci srednje šole iz

Nabrežine Igo Gruden in nabrežinske, kraške narodne noše ter tiste iz Štandreža, ki so ob koncu maše tudi nekaj zapeli.

Slavje je gotovo doseglo zaželeni uspeh in mislimo, da se je domači dekan msgr. Ivan Kretič lahko z zadoščenjem oddahnil, ker je slavje dobro uspelo.

M. T.

—o—

OBVESTILO

Ravnateljstvo liceja France Prešeren in trgovskega tehničnega zavoda Živa Zois v Trstu sporočata, da se bo od jutri, 24. oktobra dalje začasno začel pouk na obeh zavodih ob 9. uri. Urnik in število dnevniških učnih ur sta nespremenjena. Sprememba je nujna, dokler ne bo urejeno vprašanje šolskih prostorov. Pokrajina je zagotovila, da bo ogrevanje čimprej urejeno.

—o—

SIMPOZIJ O MUSILU

V prostorih Inštituta za italijansko kulturo na Dunaju se je pričel simpozij, ki je posvečen avstrijskemu pisatelju, dramatičniku in esejistu Robertu Musilu in njegovim stikom z Italijo. V prostorih inštituta so razstavljeni vsa njegova dela, ki so prevedena v italijanščino. Robert Musil se je rodil pred 100 leti v Celovcu. Za časa nacizma oziroma nacistične zasedbe Avstrije je živel v begunstvu v Švici.

Enak simpozij bo konec prihodnjega meseca v Rimu, in sicer v prostorih Inštituta za avstrijsko kulturo.

DEKLIŠKI ZBOR DEVIN vabi na KONCERT SLOVENSКИH P E S M I

Pela bosta
SOVODENJSKI NONET
in
DEKLIŠKI ZBOR DEVIN

Koncert bo v nedeljo, 26. t.m., ob 17. uri, v prostorih osnovne šole v Devinu. Vstop prost. Vljudno vabljeni!

like možniti za razvoj kulture in tudi ekonomije, v tistem času predvsem kmetijstva. Že njihovo znano pravilo »Ora et labora« - »Moli in delaj«, nam dokazuje, da so benediktinci pridno usklajevali molitev in razmišljanje z delom, kajti, kot je mislil sv. Benedikt, je brezdelje največji sovražnik duha.

Pomislimo tudi, kolikšno vlogo so imeli benediktinski samostani v zgodnjem srednjem veku, ko je kulturno delovanje naokoli skorajda zamrlo. Vdori barbarskih narodov na Zahod so spreminjali kulturno tradicijo Zahoda in prav samostanskim bratom, kopistom in znanstvenikom se moramo zahvaliti, da so se ohranila nekatera antična dela. Zahvaliti se jim moramo, da je do nas prišla humanistična kultura starih Grkov in kultura Rimljanov ter prvih krščanskih očetov. To nalogo posredovalcev antične kulture je benediktincem naročil že Ksidor, Teodorikov svetovalec, ki je na stara leta sam postal benediktinec in tudi opat. Že v prvih letih obstoja benediktinskega reda pa jim je papež Gregor Veliki dal nalogo misijonarjenja in tako so benediktinci začeli romati po vsej takratni Evropi, predvsem na Zahodu. Med kraji, ki so jih obiskali in se ustavili, je bil tudi Štivan pri Devinu, ki je bil v starih časih znano trgovsko središče.

Naj povemo, da je ta samostan odigral važno vlogo pri pokristjanjevanju Slovencev v naših krajih. Gotovo pa se tudi iz šolskih dni spominjamo evangelija, na robovih katerega

Koristen posvet, vendar glas vpijočega v puščavi

Filozofski fakulteti tržaške in ljubljanske univerze sta v sodelovanju z raziskovalnimi ustanovami iz Slovenije, Hrvaške in Furlanije-Juljske krajine priredili dvodnevni posvet na temo: »Politična in družbena vprašanja v Julijski krajini med leti 1920-1930«. Posvet je prvi dan bil v Trstu, drugi dan pa v Kopru.

Prirediteljem je treba vsekakor čestitati, da so se lotili tematike, ki je prav gotovo še vedno zelo kočljiva, a katere pravilno razumevanje ter vrednotenje moreta koristiti tudi in zlasti danes. Tako kot v omenjenem razdobju je namreč za nadaljnjo usodo Trsta in celotnega območja ob italijansko-jugoslovanski meji temeljnega pomena dejstvo, ali in zlasti kako se bodo uredili odnosi med italijanskim in slovenskim ljudstvom, saj je med drugim dobro znano, da so prav neurejeni odnosi med slovenskim in hrvaškim ljudstvom na eni ter italijanskim ljudstvom na drugi strani imeli v bližnji preteklosti naravnost usodne posledice za obe prizadete strani.

Kdor je poslušal predavanja na posvetu zgodovinarjev, je moral predvsem z veseljem ugotoviti, kako so se mladi italijanski raziskovalci v zadnjem času pričeli oglašati v slovensko preteklost teh krajev, pri čemer jim veliko pomaga tudi poznavanje slovenskega jezika. Mladi znanstveniki so se namreč prej trudili, da so se naučili jezika ljudstva, katerega pre-

teklost želijo proučevati, kar je vsekakor razveseljiva novost v primerjavi s še bližnjo preteklostjo.

Druga ugotovitev s tega posveta je, da so se izvedenci potrudili pravilno vrednotiti vlogo tako imenovanih slovenskih in hrvaških narodnjakov v takratni Julijski krajini, se pravi tistih političnih sil, ki so bile po drugi svetovni vojni zdaleč najmočnejše in najvplivnejše med Slovenci in Hrvati teh krajev, kar velja tudi za njihovo proučevanje vloge slovenske in hrvaške duhovščine na omenjenem območju. Isto velja za proučevanje vloge KPI, pri čemer je bilo objektivno ugotovljeno, da se ta politična sila v letih 1920-1930 v glavnem ni zanimala za nacionalno vprašanje, ker je pač bila prepričana, da se bo tudi to vprašanje dokončno uredilo s proletarsko revolucijo.

Posvet je bil sicer pomemben in zlasti koristen, vendar široka javnost, zlasti tista, ki bi morala biti najbolj prizadeta, zanj sploh ni ali ni hotela vedeti. Na tržaški univerzi, kjer so prvi dan bila predavanja, razen izvedencev ni bilo nikogar, italijanski dnevni tisk in tudi italijanski radio v Trstu pa sta simpozij dejansko prezrla. Vse, kar je bilo na tem posvetu v Trstu povedano, je žal ostalo glas vpijočega v puščavi, kar je prav gotovo odraz trenutnega stanja v tem mestu.

V DRUŠTVU SLOVENSКИH IZOBRAŽENCEV V TRSTU

V Društvu slovenskih izobražencev v Trstu bo v ponedeljek, 27. oktobra, srečanje s člani ansambla GALEBI in terceta MAVRICA, ki bodo s sliko in besedo prikazali svojo nedavno turnejo po Združenih državah in Kanadi ter snidenja z rojaki. Začetek ob 20.15.

Novi odborniki v goriški občini

Pretekli petek je bila prva seja občinskega odbora v Gorici, ki je bil izvoljen 4. oktobra letos. Seja je potekala pod predsedstvom novega goriškega župana dr. Antonia Scarana, ki je na tej seji razdelil odgovornosti novim odbornikom, ki bodo odgovorni za naslednje resorje: Giannino Ciuffarin za načrtovanje, gospodarska vprašanja, decentralizacijo (rajonški sveti) in informacijske odnose; Antonio Jankovic za storitve in ekonomat; Dario Baresi za socialne storitve in socialno skrbstvo, zdravstvo, ekologijo in turizem. Socialdemokratska stranka je v odboru zastopana po dveh odbornikih in sicer Lanfranco Zucalli (finance) in Ferruccio Fantini (osebje in demografska služba). Slovensko skupnost zastopa Damijan Paulin, ki je odgovoren za mestno policijo, trgovino in promet; podžupan in odbornik za javna dela je socialist Mario Del Ben; za šolstvo, šport in javno vzgojo pa bo odgovarjal Dario Drufuca (PRI).

Tako je goriški župan razdelil funkcije novim občinskim odbornikom, v skladu s tem, kar so bili sporazumi med strankami, ki danes sestavljajo večino v goriški občini. Zgleda pa, da taka porazdelitev ne prija socialdemokratom. Že par dni po imenovanju je lokalno časopisje prineslo novico, da PSDI raje izstopi iz te večine ali pa odstopi njen predstavnik Zucalli, ki bi rad obdržal odborniško mesto za javna dela in urbanistiko; za ta resor je namreč omenjeni odbornik odgovarjal v zadnji mandatni dobi in ker so na zadnjih volitvah socialdemokrati dosegli določen volilni uspeh, menijo, da mora njihova stranka v okviru današnje koalicije imeti večjo moč in odgovarjati za odborništa, ki so po njihovem mnenju bolj važna in pomembna, kot pa so finance in osebje.

Resnici na ljubo se ne more razumeti, kje pravzaprav tiči zajec; se lahko ugiba, da je to samo ambicija enega predstavnika te stranke, ali pa so globlji vzroki. Zgleda, da je odbornišstvo za javna dela v Gorici posebno važno mesto, predvsem z vidika volilnih rezultatov in ga zato socialdemokrati želijo obdržati za vsako ceno. Po drugi strani pa je zopet nerazumljivo, zakaj morajo prav oni imeti to odbornišstvo, mar ne mislijo, da so edini, ki imajo besedo na tem področju. Ne moremo razumeti, zakaj bi moral biti sedanji odbornik, socialist Del Ben, slabši od svojega predhodni-

ka. Ob vsem tem je treba tudi upoštevati, da so se socialdemokrati borili z vso močjo, da bi imeli svoje predstavnike v odboru in sicer dva, potem ko so jim socialisti odstopili eno odborniško mesto. Da bi sedaj izstopili iz te koalicije, v katero so prišli po dolgih pogajanjih in tudi ostrih debatah, je bolj malo verjetno; če pa bi se za to odločili, ne verjame mo, da bi bili ostali partnerji prav najbolj jezni, saj bi to ne pomenilo še razbitja sedanje večine. Če bi vztrajali v svoji zahtevi po prevzemu odborništa za javna dela, bi s tem mogoče dokazali, da so njihovi nameni morda različni od skrbi za dobrobit mesta in njegovega prebivalstva, ker bi sicer ne mogli razumeti tega tako vnetega poželenja po tem odborništvu, saj ni nikjer dokazano, da je mogoče reševati občino iz krize samo z mesta odborništa za javna dela. Prav s tega vidika bi volivci in prebivalci ne verjeli več njihovim lepim besedam o važni odgovornosti in prisotnosti socialdemokratske stranke v Gorici; ker če gre samo za neko prestižno predstavništvo, potem je treba reči, da si prestiž lahko privajajo tudi druge stranke. V teh dneh se bo mogoče položaj tudi razčistil; objektivno pa je

treba reči, da za novo upravo, ki je bila stekla komaj po štirih mesecih in ki se že od vsega začetka mora spoprijemati s podobnimi vprašanji, tak začetek ni najbolj spodbuden; nekateri tudi namigujejo, da ta koalicija nima dolgega življenja — namigovanja so vsekakor znak določene negotovosti: morda bomo že v kratkem imeli priložnost ponovno poročati o teh vprašanjih.

—o—

PROSLAVA PADLIM V PEVMI

Rajonski svet za Pevmo - Štmaver - Oslavje je na svoji zadnji seji sklenil organizirati za 1. november spominsko proslavo v čast vsem vaščanom, ki so padli v boju za svobodo in ki so žrtvovali svoje življenje, zato da bi naši rodovi živeli v složnosti, demokraciji in bratstvu. Spominska svečanost bo 1. novembra ob 10. uri pred spomenikom padlim v Pevmi in bo obsegala krajši program z govorom in pozdravom predsednika rajonskega sveta, z nastopom moškega zbora iz Štmavra, recitacijami in, kar bo dalo proslavi poseben pomen, ob prisotnosti nekaterih oseb, ki bodo podali svoja osebna pričevanja o tistih hudih časih pod fašizmom. Proslava se bo zaključila s polaganjem vencev pred spomenikom in na pevmskem pokopališču na grobove partizanov.

Slavnost ob poimenovanju šole v Štandrežu

Preteklo nedeljo je bila v Štandrežu slovesna proslava ob poimenovanju tamkajšnje osnovne šole po slovenskem pisatelju in naravoslovcu Franu Erjavcu. Pobudo za poimenovanje je dal pripravljalni odbor, v katerem so bili predstavniki medrazrednega sveta in učitelji, lahko pa bi rekli, da je k temu prispevala celotna štandreška skupnost, ki je preteklo nedeljo prisostvovala slovesnemu odkritju spomenika temu priljubljenemu pisatelju in prijatelju mladine. In prav mladina je ob tej priložnosti bila glavni nositelj celotnega slavlja.

Najprej so v veži osnovne šole odkrili doprsni kip Frana Erjavca, delo slovenskega kiparja Kalina. Tu je spregovoril predsednik pripravljalnega odbora dr. Damjan Paulin, za tem še domači župnik in šolski veroučitelj Jože Zorž, ki je kip tudi blagoslovil; sledile so recitacije in nastop šolskega zbora pod vodstvom učitelja Iva Bolčine. Drugi del prireditve se je vršil v dvorani kulturnega doma »An-

ton Gregorčič«, ki je bil do kraja zaseden; tu so ponovno nastopili otroci in zapeli na začetku in ob zaključku proslave. Podali so prizorček »Šola v gozdu«, učenci zadnjih razredov pa so recitali nekaj Erjavčevih del. V programu so sodelovali tudi učenci osnovne šole v ul. Vittorio Veneto, ki so zapeli pod vodstvom učiteljice Nataše Paulin - Petarinove.

Glavni, slavnostni govor je imela prof. Lojzka Bratuževa, ki je orisala značilnosti Erjavčevega pisateljstva, njegov pomen pri vzgoji otrok in njegovo vlogo pri vzgajanju in negovanju slovenskega jezika. Na proslavi je bilo veliko število vaščanov, prav tako številni pa so bili tudi zastopniki političnih in šolskih oblasti ter predstavniki kulturnih organizacij na Goriškem. V imenu goriške občinske uprave je pozdravil odbornik Ciuffarin, svoj pozdrav pa so prinesli tudi pokrajinska odborica za šolstvo in kulturo Marija Ferletič, didaktični ravnatelj dr. Milan Brešan, predsednik okoliškega šolskega sveta dr. Karel Brešan, ravnatelj srednje šole Fran Erjavec v Trstu inž. Josip Pečenko; tajnica ZSKP dr. Marilka Koršič je darovala v imenu te organizacije nekaj knjig, predstavnika ZSKD Marko Waltritsch in Zdenko Vogrič pa sta šoli poklonila serijo slik naših pisateljev. Zaboje knjig so prinesli tudi učenci osnovne šole iz Mirna.

Prisotni so bili predsednik štandreškega rajonskega sveta Rešič, predstavnik SKGZ Košuta, župana iz Sovodenj in Doberdoba, Primožič in Lavrenčič, zastopniki društev in številni drugi. Za to priložnost so priredili tudi razstavo starih slik in dokumentov, med katerimi so zanimivi prav tisti iz prvega leta delovanja šole. Odbor je dal tiskati tudi spominsko brošuro, v kateri je mnogo gradiva o štandreški šoli. Po mnenju vseh je proslava lepo uspela, kot počastitev našega pisatelja obenem pa tudi priznanje za vse, ki so se trudili, da je prišlo do tega poimenovanja in do nedeljske slovesnosti.

Matineje v goriškem Avditoriju

Tudi drugi od nedeljskih koncertov iz ciklusa, ki ga organizira Kulturno društvo »Mo Rodolfo Lipizer« s sodelovanjem Goriške hranilnice in RAI naše dežele, je prijetno presenetil in čel mnogo uspeha. Številno občinstvo, ki je v Avditoriju spremljalo izvajanje klavičembalistke Gabrielle D'Agostino Cavo in violončelista Nerea Gasperini, je s koncerta odneslo prijeten vtis o nadvse uspeli spojitvi dveh tako različnih glasbil, kakor sta klavičembalo in violončelo, v edinstveno glasbeno celoto. Oba izvajatelja sta se odlično uskladila v izvajanju del Scarlattija in Marcella v izvedbi programa, ki je bil za naše mesto glasbena novost.

Program sta sestavljala dva dela: prvi je obsegal duo violončelo-klavičembalo, v drugem pa je bil klavičembalo solist. Violončelist Nereo Gasperin je prikazal izpiljeno dinamiko, melodija

mu je stekla odločno, z zanosom in čustvenostjo, zvok glasbila je bil jase in čist. Zmožnosti Gabrielle Cavo na klavičembalu so jasneje izstopale v drugem delu koncerta, v katerem je nastopila kot solistka. Z živahno tehniko je popolnoma obvladala zapletene prehode predstavljenih kompozicij, okraske in melodične zavoje. Dokazala je, kako zmotno včasih smatramo klavičembalo za premalo ekspresivno glasbilo, saj je na njem mehko in živahno, zamišljeno in čustveno podala skladbe Galluppja, Scarlattija in Haendla.

Mnogi, ki jih glasba zanima, sedaj z zanimanjem pričakujejo tretji koncert navedenega ciklusa, ki bo v nedeljo, 26. oktobra, ob 11. uri, vedno v Avditoriju v ulici Roma. Nastopila bo sta flautist Giorgio Blasco in kitarist Ennio Guerrato.

A. R.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka »Mladike«

Izšla je nova, osma številka Mladike. Na ovitku prikazuje prizor s spominskega shoda na bazovski gmajni 7. septembra, za petdesetletnico ustrelitve štirih slovenskih fantov, ki so se junško uprli fašističnemu terorju. O tem prinaša Mladika zelo dober članek Alojza Rebule. Članek ima naslov »Slovenski Makabejci«; dejansko gre za govor, ki ga je imel pisatelj Rebula v bazovski župni cerkvi na spominski slovesnosti za štirimi junaki. Rebula je ob tej priložnosti spregovoril o problemu nasilja, ki je lahko resnično, ogabno nasilje, lahko pa je tudi upravičena obramba zatiranih pred nasiljem. Rekel je med drugim: »... Kakršnokoli oboževanje nasilja, tako na desni kakor na levi, nima kaj z evangelijem. Še takšen krščansko-islamski ekumenizem ne bo mogel pripraviti kristjana od tega, da bi mogel pristati na ideologijo in prakso ajatolaha Homeinija. Tukaj se postavlja vprašanje: je potemtakem krščanstvo religija življenjske pasivnosti? Je kristjan človek, ki si bo v brezmejni vdanoosti pustil deževati na glavo karkoli? Tako Kristus kakor sv. Pavel sta nam nekoliko posvetila v ta dvom. Ko ga vojak udari pred Kajfo, mu Kristus ne ponudi še drugega lica. Dostojanstveno ga vpraša: »Zakaj me biješ?« Prav tako Pavel, ko ga hočejo v Solunu prebičati, blokira tiste biče, rekoč: »Rimski državljani sem!« Ne, Kristusov nauk ni vzgajališče za ovce. Te dni je krščanska Poljska to tudi bleščeče dokazala, od baltskih ladjedelnic do šlezjskih rudnikov. In vendar — ali ni od ponosne dostojanstvenosti do nasilnega upora razdalja, ki je za kristjana nepremostljiva? Da nepremostljiva ni, to je v slovesnem dokumentu izjavil prav isti papež — Pavel VI. — ki je sicer nekoč tudi rekel: »Revolucija, ta beseda naj se med nami ne imenuje.« V okrožnici »Populorum progressio« je namreč zapisal tudi stavek, da je upor dovoljen v primeru »hude in dolgotrajne tiranije«. Vzemimo zdaj leto 1930 v Julijski krajini, v dvanajstem letu italijanske okupacije in v 8. letu fašističnega režima. 600.000 pripadnikov slovenske in hrvaške narodnosti je imelo za sabo desetletje, ki se da ilu-

strirati z naslednjimi številkami: 550 slovenskih in hrvaških šol je bilo spremenjenih v italijanske, vseh 800 učiteljev je bilo pregnanih ali prestavljenih, nad 50.000 slovenskim otrokom je bil odvzet pouk v materinem jeziku. Razpuščene so bile vse slovenske in hrvaške politične organizacije, vse številne zadrage in kulturna združenja...«

Rebula našteva nato še vsakovrstna nasilja in krivice, ki so jih morali prenašati Slovenci pod fašizmom, med drugim, da je bilo do leta 1930 že 73 Slovencev in Hrvatov obsojenih na skupno 686 let ječe. Trije so si zaradi mučenja vzeli življenje. Članek zaključuje Rebula s pomenljivimi besedami: »Bazovica je čisto samožrtvovanje za ideal. Za kakšen ideal, je jasno... Za ideal neke zvestobe, ki ni samo zvestoba jeziku, zakaj narod je več kot jezik. Narod je tudi duša in kretnja, je metaforika in slog, je zemlja in čas, je prijateljstvo in politika. Gre za zvestobo, ki je zvestoba narodni biti v njeni celovitosti. To se pravi zvestoba v domači hiši in v šoli, v cerkvi in na volišču... V tem primeru kristjanu dvoumje ni dovoljeno, ob še tako bratski odprtosti drugemu narodu. Isti Režiser zgodovine, ki nam je dal, da smo se rodili kot Slovenci, more želeti od nas samo eno: da to svojo vlogo tudi v polnosti izživimo. V polnosti, to se pravi: da rojevamo slovenske otroke, da jim dajemo slovensko vzgojo, da podpiramo slovensko kulturo, da spoznavamo slovensko zemljo, da vidimo najprej slovenske Alpe, da slišimo najprej slovenske reke, da se najprej sklanjamo nad svojo slovensko usodo. Brez te narodnostne celovitosti ne more biti osebnostne celovitosti. Narodno odpadništvo je dejansko življenjski faliment, čeprav zaviti v zunanjo družbeno uspešnost... Vsaj v duhu poljubimo to gmajno pod Kokošjo: »Slovenija, Slovenija!« In ostanimo ji zvesti, v celoviti zvestobi. Danes na teh tleh nič ne more biti progresivnejše od te zvestobe. Samo če utrjujejo to zvestobo, imajo naše proslave neki smisel, sicer nimajo nobenega.«

Že samo zaradi tega Rebulovega besedila je

ta številka Mladike znamenita in zgodovinska. Vendar prinaša še več drugih pomembnih prispevkov. Eden teh je uvodnik z naslovom »Svobodni mikrofoni Drage '80«, poročilo o letošnjih študijskih dneh Draga. Tatjana Rojc objavlja novelo »Dober dan, mladost«, Majda Košuta pa pripovedno skico »Izpit«. Pesmi so prispevali Vladimir Kos, Marija Kostnapfel, Niko Kotnik in Albert Miklavec. Tudi s te plati je ta številka Mladike kvalitetna. Bruna Pertot je napisala celo reportažo o slivi in jo prikazala tako simpatično ter vabljivo, da se bravec in še prej bravka takoj vzdigne in teče kupit vsaj kilo sliv, saj po njenem ni bolj zdravega sadeža kot je ta. Prispeva pa tudi k lepoti ženske polti. Polemične narave so komentarji v rubriki »Pod črto«, na koncu pa najdemo krajše prispevke, novice, razen pisan drobiž, ocene in seveda Čuka na Obelisku. Omeniti je še pisma in številne ilustracije.

—O—

SLOVENSKI KLUB v Trstu
Ul. sv. Frančiška št. 20/II
priredi

v torek, 28. oktobra, ob 20.30

N A Č R T O V A N J E S P O M E N I K A

Ob natečaju za bazoviški spomenik: dia-projeckije načrtov, razgovor in debata med arhitekti, likovniki in člani komisije.

Vabljeni!

—O—

VARŠAVSKI PAKT

V Varšavi se je zaključilo dvodnevno zasedanje odbora zunanjih ministrov, držav članic Varšavskega pakta, se pravi Sovjetske zveze, Poljske, Madžarske, Češko-slovaške, Vzhodne Nemčije, Bolgarije in Romunije. Ob sklepu zasedanja je zunanje ministre sprejel glavni tajnik poljske združene delavske stranke Kanja. Kot poroča poljska tiskovna agencija PAP, je odbor na dvodnevem zasedanju razpravljalo o vprašanjih, ki se tičejo bližnje konferen- ce v Madridu in o vprašanjih, ki so v zvezi s sklicanjem konference o popuščanju mednarodne napetosti na vojaškem področju in o razorožitvi v Evropi. Predlog za sklicanje te konference je na začetku tega leta dal bivši glavni tajnik poljsko združene delavske stranke Edward Gierek.

»Mitteleuropa«

O. S.

Med mitom in stvarnostjo

Ob 60-letnici požiga slovenskega Narodnega doma ni list prinesel nikakega zapisa, ko gre vendarle za osrednji zločin, ki ga je izvedla fašistična stran, proti kateri se sicer stalno zaganja. Ničesar ne omeni o ogromnem premoženju slovenskih družb — Jadranska banka, Trgovsko-cbrtna zadruga, Tržaška hranilnica in posojilnica, špedicija Balkan, ladijska družba Oceanija, češka Živnostenska banka itd. — ki je bilo uničeno oziroma zaplenjeno in s tem izpodrežana gospodarska povezava Trsta s slovenskim Vzhodom in severom Evrope. »Mitteleuropa« objokuje zgolj čase Marije Terezije in Franca Jožefa.

Nastaja vtis, da isti krogi, ki se danes otožno spominjajo stare Avstrije, ki je pravzaprav narodi-

la Trstu vse, tudi danes, kljub njihovemu »mitteleuropejstvu«, niso naklonjeni slovanski strani in niso pripravljeni priznati slovenske prisotnosti ter slovenskega kulturnega in gospodarskega deleža v Trstu in da niso samo mirno gledali, kako fašizem uničuje in rop slovensko premoženje, pač pa, da so na tihem bili celo za to, da naj slovenska dejavnost in slovenstvo samo izgineta.

Danes Avstrijcev v Trstu ni več, zato ne stane nič opevati nekdanje avstrijske dobre čase. Toda »nadležni« Slovenci so še tukaj, kljub preganjanju, asimilaciji ni vseh vrst diskriminacijam. In povrh vsega niti ne mislijo izginiti. Je mogoče to videti, kar na tihem tudi sedanjo »Mitteleuropo« moti, da se omeji zgolj na njih omenjanje, zato da bi si re-

šila na zunaj svoj evropski obraz? Tudi to je vsedli- na starega protislovenskega vzdušja, ker se »Mit- teluropa« svojim privrzcem boji povedati resni- co o nekdanjem in sedanjem položaju Slovencev v Trstu. Boji, da bi si jih s tem lahko odtujila. Toda, če je takšno stališče evropsko in še zlasti »mit- teleuropsko«, je drugo vprašanje.

Gre torej za podobno manipulacijo, kot jo pripri- suje, samo da pod drugim predznakom, županu Ce- coviniju. V tem primeru gre za liberalnacionalno. v njenem pa za avstronostalgčno manipulacijo.

V tem primeru nimamo več opravka z gibanjem, ki bi bilo zares to, kar hoče izraziti njegov naslov, pač pa za pristransko idejno gibanje, avstronemško, pravcato francjožefovsko, ki hoče iz starih časov delati mit, namesto da bi se z njimi kritično soočilo in hotelo prikazati njih dobre kot tudi slabe strani.

Pri »Mitteleuropi« se gotovo motijo, če mislijo, da Slovenci ne vemo več za vse diskriminacije in ponižanja, ki smo jih bili deležni s strani nemških liberalnacionalcev prav pod cesarovanjem Franca Jožefa in da se bomo v večjem številu pridružili »mitteleuropskemu« gibanju samo zato, ker nas njihovo glasilo v svojih člankih blagovoli omenjati.

Sporazum pri FIAT-u in mobilnost delovne sile v Italiji

Pri ministrstvu za delo v Rimu so končno dosegli okvirni sporazum za rešitev sindikalnega spora pri turinski tovarni FIAT. Okvirni sporazum obsega enajst točk. Zdi se, da je na pospeševanje dogovora vplivala tudi torkova manifestacija, katero je uprizorilo po turinskih ulicah osem tisoč poslovojev ter 35 tisoč delavcev in uradnikov, ki so zahtevali svobodo vrnitve na delo.

Po okvirnem dogovoru je družba FIAT preklicala nameravane odpuste delavcev. Zaradi proizvodne krize pa vztraja na domaštni rešitvi ter je do konca leta postavila v dopolnilno blagajno okrog 23 tisoč uslužbencev. Glede tega bo za delavce obratov, ki izdelujejo avtomobile znamk 131 in 132, veljala rotacija. Odvečno delovno silo bodo nadalje zmanjšali s predčasnimi upokojitvami, s spodbujanjem zaposlitve službe z raznimi ugodnostmi ter z notranjo mobilnostjo, to je s prehajanjem na druga delovna mesta v obratih FIAT-a v okviru dežele Piemont.

Za suspendirane delavce bodo uvedli tečaje za poklicno preobrazbo. Tečaji naj bi trajali do 31. julija prihodnjega leta in nato naj bi se s prvim septembrom pričela zunanja mobilnost delovne sile, to je prehod v druga podjetja.

Kdo naj bi v Italiji plačal tečaje za poklicno preobrazbo? Država in deželne uprave ter delno tudi Evropski socialni sklad. Gre za 10 milijard lir, katere je treba dodati k izdatkom dopolnilne blagajne. Delavci FIAT-a, ki bodo postavljeni v dopolnilno blagajno oziroma v tečaje, bodo prejeli več kot 90 odstotkov običajne plače. To naj bi bila tudi spodbuda za spopolnjevanje v tečajih za poklicno preobrazbo.

Kolikšen del od nevedenih 24 tisoč delavcev je zainteresiran pri navedenih ukrepih? Del od 18 tisoč delavcev, za katere so tudi sindikati zahtevali rotacijo v dopolnilni blagajni. Izključenih je okrog 4 tisoč delavcev v obratih v južnih pokra-

nah Italije, ker se bodo ti gotovo vrnili po dopolnilni blagajni na redno delo. Prav tako je izključenih okrog tisoč uslužbencev, ki bodo konec leta zapustili FIAT zaradi starosti.

Položaj delovne sile pri FIAT-u bodo preverili vsako trimesečje na sestankih med sindikati, industrijci in deželnim uradom za delo v Piemontu. Če bo sredi prihodnjega leta presežek delovne sile, se bo družba FIAT poslužila sporazuma zunanji mobilnosti delovne sile, vendar samo na osnovi prehoda na drugo enako kvalificirano delovno mesto ter v okviru iste delovne pogodbe. Pri tem bo upoštevala socialne kriterije, kot je število družinskih članov, ter proizvodjalne kriterije, ki se tičejo poklicne kvalifikacije delavcev ter obiskovanja prekvalifikacijskih tečajev v obdobju suspendiranja.

Okvirni dogovor končno določa za delavce, ki na tej osnovi do 30. junija 1983 ne bodo našli druge primerne razposlitve, da se bodo lahko vrnili v FIAT-ove obrate, ko jim bo potekel rok dopolnilne blagajne. Kot rečeno, zunanja mobilnost delovne sile ne velja za obrate v južnih pokrajinah.

Glede mobilnosti ali premeščanja delovne sile je minister za delo Foschi zavrnil kritike kot zastarele. Poudaril je, da je mobilnost moderno sredstvo za urejanje delovnega tržišča. Zaradi tega minister tudi zahteva, naj parlament čimprej odobri zadevni zakon, katerega je predložila vlada.

Končno je minister Foschi grajal razne sile, ki se nepoklicno vmešavajo v spor med delavci in delodajalci.

Kaj je pravzaprav zunanja mobilnost delovne sile? Kovinarski sindikat in industrijska zveza Federmeccanica sta o tem sklenila poseben sporazum 16. julija lani. Sporazum predvsem pomeni alternativno rešitev proti odpustom delavcev. Podjetje v krizi lahko na podlagi dogovora zmanjša

osebje, a po drugi strani zaščitijo delavca pri iskanju nove službe ter v času iskanja obdrži delovno mesto v podjetju, ki je zašlo v krizo.

Dogovor z dne 16. julija 1979 ima sedem temeljnih točk. Kot rečeno, delavec, ki je postavljen v sistem zunanje mobilnosti, ohrani delovno mesto pri svojem podjetju. To delovno mesto izgubi, če se ni pripravljen zaposliti v drugem podjetju na enaki poklicni ravni v oddaljenosti do 50 kilometrov od občine stalnega bivališča. Izgubi tudi pravico do dopolnilne blagajne.

Delavec v zunanji mobilnosti uživa posebno dopolnilno blagajno, kar pomeni, da dalje prejema 90 odstotkov čiste plače ter mu manj odtegujejo za davke in socialno skrbstvo. Vpisan je v posebne liste za mobilnost ter zaposlitveni uradi vpisane na listah pošiljajo v podjetja, ki potrebujejo delovno silo. Delavec se seveda lahko v vsakem trenutku vrne v svoje podjetje, če je prebrodilo krizo, zaradi katere je nastala potreba po zunanji mobilnosti delovne sile.

Predstavniki delodajalcev in delavcev periodično proučujejo položaj na delovnem tržišču. Zlasti pa po dveh letih odločajo, kako naj zaposlijo delavce, ki medtem niso našli novega delovnega mesta.

Naj še dodamo, da pri družbi FIAT pričakujejo boljše čase — to je nov vzpon proizvodnje — za leto 1982.

Egidij Vršaj

—o—

BANČNIKI V LJUBLJANI

V Ljubljani se je začela druga konferenca predstavnikov bank iz držav v razvoju. Prisotni so zastopniki 42 držav, mednarodnih in regionalnih finančnih zavodov. Po konferenci Mednarodne banke za obnovo in razvoj, ki je bila letos v Beogradu, je to že drugo veliko srečanje bančnikov iz raznih držav v Jugoslaviji. Na konferenci v Ljubljani bodo med drugim razpravljali o mednarodnem reševanju finančnih problemov in o izkušnjah jugoslovanskih bank pri financiranju projektov v državah v razvoju.

In ta staroavstrijski romantični mit je danes ideja tržaškega ostanka »Mitteleurope«. Sicer pa je treba priznati, da seznanja javnost tudi z marsičem potrebnim. Tako z izvirnimi oblikami priimkov predpoitalijančenjem s strani fašističnih oblasti; nadalje z zgodovino avstrijske mornarice, v kateri je služilo toliko preprostih ljudi vseh narodnosti, posebej še s potekom slavne bitke pri Visu (1866), v kateri je admiral Tegetthoff, Mariborčan, premagal precej močnejše italijansko vojno ladjevje. Pa spet slike in podatki o ljudeh iz naših krajev, ki so se odlikovali v prvi vojni in so zaradi novih političnih razmer zašli v pozabo. Bili so, naj so služili tudi v avstrijski vojski, vendarle naši ljudje.

Značilen je tudi prikaz ponarejanja zgodovine Trsta, kot ga je omenjeno glasilo objavilo. Benetke so večkrat zasedle Trst, leta 1508 s četami pod poveljstvom Bartolomea Alviano, ki je naložil meščanom plačilo 15.000 dukatov, da niso bili izpostavljeni splošnemu ropanju. Pod beneško zasedbo pa je beneški upravitelj Francesco Cappello dal obešati, bičati, obsojal na prisilno delo in na priklenitev na sramotilni steber cele vrste tržaških mož in žena brez razlike. Kot v posmeh so sedaj imenovane

v Trstu ulice Alviano, Cappello ter Dandolo, torej po ljudeh, ki so se proslavili s svojimi zlodeli nad Trstom.

Da pa se še enkrat povrnemo k avstronostalgicnemu mitu »Mitteleurope« in prikažemo, kako zastarel in naiven je za današnji čas! — V svoji šesti številki objavlja list članek, podpisan z W., pod naslovom »Das Recht des Siegers« (Pravica zmagovalca). V njem dolži zahodne zaveznike za razpad stare Avstrije, ki da so hoteli njeno razkosanje proti volji njenih narodov. Ob koncu prve svetovne vojne da so dali razkosati Avstrijo, konec druge pa še Nemčijo. Franc Jožef da je simboliziral enotnost Srednje Evrope itd.

Toda kakšna je resnica? Kakšno vlogo je pravzaprav odigral Franc Jožef? Krivda za razpad Avstrije ni bila na zahodnih zaveznikih, pač pa je bila to v resnici volja slovanskih narodov, ki so se hoteli končno rešiti nemškonalnega nasilja, Slovenci pa celo ponemčenja.

Resnica je, da so slovenske čete pod vodstvom kneza Windischgrätzta leta 1848 pomagale cesarskemu dvoru ukrotiti nemirno dunajsko meščanstvo, hrvaške pod banom Jelačićem pa Ogrsko. Prav Slo-

venci in Hrvati so tedaj izpričali zvestobo vladarski hiši, zato je npr. Karl Marx v Nemčiji zlivljal v svojih spisih nanje strašen srd. češ da so pomagali stari reakciji. Tega leta je zasedel prestol tudi 18-letni Franc Jožef. Toda, kako je slovanskim narodom poplašal zvestobo vladarski hiši? Predal je bil vlado nemškonalnim liberalcem, ki so si jo kasneje razdelili z Madžari, tako da je nastala z izravnavo (1867) Avstro-Ogrska. Odslej so bile v avstrijski polovici države, torej v Avstriji, vse vlade nemško liberalne, z izjemo Taffejeve.

Človeška preseneča prav ta okoliščina, saj so bili liberalci nasproti katoliškim strankam vendar manjšinski, država in vladar pa sta veljala pred vso Evropo kot katoliška. In vendarle so imeli vlado brezverski liberalci?

Razlaga je lahko v tem, da je šlo za meščansko stranko, ki je imela v rokah trgovino, industrijo, banke, torej denar, katerega je posojala nikoli sitemu dvoru. V zameno pa ji je cesar dajal in prepuščal važne funkcije, s katerimi se je za posojanje lahko dobro odškodovala, saj dvor očitno posojil ni vračal.

(Dalje)

MOSOLIMPIADA 80

OOOO SAŠA RUDOLF OOOOOOOOOOOOOOOOOO 5 OOOOO

Hotel Kosmos,
14. julija okrog 22.00

Čeprav smo carinske in ostale preglede opravili že med postankom v Leningradu, smo jih morali v celoti ponoviti še enkrat na moskovskem letališču. Med množico športnikov, spremljevalcev, trenerjev in časnikaarjev z vsega sveta se je gnetlo na desetine mladih fantov, večinoma študentov v grobo ukrojenih kavbojkah (tudi s tem so se hoteli organizatorji približati zahodnemu okusu in obiskovalcu jasno povedati, da tovrstnega modnega oblačila v Sovjetski zvezi ne manjka in da so govorice o preprodajanju pretihotapljenih kavbojk zgolj protisovjetska propaganda), ki so — čeprav večkrat s precej nerodno vljudnostjo — dobesečno jemali iz rok prtljago in jo odnašali do avtobusov za prevoz do hotelov. Bojazen nevajenega potnika, da bi se izgubil, je bila v Moskvi odveč, saj smo takoj bili razdeljeni na skupine. Tu so se zbrale vrste tistih, ki so bile namenjene v olimpijsko naselje, tam je bilo mesto za radiotelevizijske časnikaarje in tehnike, ki smo bili namenjeni v hotel Kosmos, in spet na drugem kraju ostali predstavniki tiska, ki so bili določeni za hotel Rosija.

Avtobus se je dobro uro prebijal skozi izredno slabo razsvetljene prospekte in ulice, dokler nismo v daljavi zagledali veličastnega spomenika vesoljskim raziskavam. Zaradi optične prevare se zdi, da se raketa v loku dviga v nebo (od vsake strani drugače), medtem ko gre v resnici za navpično stoječi jekleni stolp s Sputnikom na konici. Koliko šaljivih, večkrat tudi grobih domislic, je bilo izrečenih na njegov račun. Nasproti spomenika stoji novozgrajeni hotel Kosmos, za katerega so uporabili 5-krat več železja kot za pariški Eifflov stolp.

Nismo še dobro stopili iz avtobusa in se ogledali za prtljago, ko so nas že postrojili v novo vrsto za nov pregled. Ponovilo se je odpiranje kovčkov in žvongljanje metaldetektorja, ko je ta ali oni pozabil v žepih kovance ali ključke. Končno je bila tudi ta sitnost za nami, ponavljala pa se bo vsak dan, vsakokrat ko smo vstopili ali zapustili hotel.

Kosmos, ki so ga uradno odprli julija 1979 in ga za olimpijske igre namenili zgolj časnikarjem radiotelevizijskih ustanov vsega sveta (nihče drug ni imel vanj vstopa razen s posebnim dovoljenjem direkcije) zaradi bližine z Ostantinom, kjer stoji novi sedež moskovske radiotelevizije, je res impozanten s svojimi 1.842 sobami, desetimi sejnih dvoran, petimi restavracijami, tremi bari, teraso, nočnim lokalom (kjer se plačuje le v devizah), pokritim bazenom, kioskom s tujimi časopisi (tudi zahodnimi) in »berioško«, dobro založeno trgovino z najrazličnejšimi domačimi in uvoženimi luksuznimi, za sovjetske pojme seveda, predmeti. Tudi tu se seveda plačuje izključno v trdnih valutah.

V 16. nadstropju so poleg RAI-evcev še reporterji in tehniki francoske radiotelevizije. Pri dvigalu je mizica z djevuško — v vsakem nadstropju po dve 24 ur na dan — ki mi izroči ključ in me opomni, da ji ga moram izročiti vsakokrat, ko zapustim sobo. Poleg nje

je terminal elektronskega računalnika, ki zbira podatke o gostih, nekaj korakov dlje policaj.

Zaradi bojkota je število gostov v hotelu občutno manjše (od predvidenih 250 ameriških reporterjev jih je le 20, manjkajo Japonci, Zahodni Nemci so zdesetkali svojo delegacijo) in zato bomo v dvoposteljnih sobah vsak zase.

Prazni želodec nevzdržno zahteva svoje. V tem zabrni telefon, tajnica našega radijskega športnega poola mi izreče dobrodošlico in me povabi v restavracijo Sputnik, kjer so vsi, ki so dopotovali v Moskvo že pred dnevi.

Na stopnišču prvo srečanje s starimi znanci. »Prvič v Moskvi?« me vpraša Mitja Volčič, ki se je z novega delovnega mesta v Bonnu začasno vrnil v Moskvo, kjer je bil 6 let dopisnik RAI-a in je zdaj namestnik šefa naše delegacije, »to boš potem zijal od začudenja v prvih dneh, zdelo se ti bo, da se vračaš v mlada leta. Nekaka Jugoslavija iz leta 1948, se ti bo zdelo«, pristavi, ko pritrdilno odgovorim na začetno vprašanje.

— Ben, Jakec, si gledau kej tisti obisk angleške kralice u Rimi?

— Se zna, de sm gledau. Odkar sm zastopu kašni so precedniki od republik, so mi postali kralji jn cesarji dosti bol simpatični. Skori be reku taku, koker so govorili u Trsti po ta prvi vojski jn ke je Trst pršu pod Italijo: Francesco Giuseppe ritorna, tutto perdonato!

— E, marsikej se je spremenilo od tabat. Ma tudi ta angleška kraljica zgledu prou simpatična jn neč se ne drži.

— Ma tudi kralj je fejest možakar.

— Kašen kralj? Je pršla samo kralica; sej Angleži nimajo kralja.

— Nimajo kralja! Kadu je pej tisti, ke hode zmiram zraven?

— E videš, kaku neč ne znaš. Tisti je nje mož, ma ni kral, zatu ke ni monarhične krvi. Je samo mož, taku, za držat raco naprej. Uan je samo vojvoda Edimburški jn kar se tiče vladanja, nima nobene besede. Vse je samo uana.

V restavraciji »Sputnik« so vsi, s katerimi me vežejo spomini na skupaj preživete tedne in mesece. Moretti, Evangelisti, Gioia Paolini, Santini, Provenzali, De Luca, Crosa, Ciotti, Foglianese, tehniki Gentile, Proti in Viganego. Koliko prijetnih trenutkov smo preživeli na najpomembnejših športnih prireditvah zadnjih osmih let od Münchna, Stuttgarta in Rima, Splita, Beograda, Innsbrucka pa do Montreala, Garmisch-Partenkirchna, Buenos Airesa in Rio de Janeira.

Ker je postrežba v restavraciji izredno počasna za zlakanege novoprišleca, me pospremitjo v samopostrežno restavracijo v pritličju. Ko je prva lakota potešena, se pridružim ostalim pri pokušnji vodke, ki jo v Sovjetski zvezi, to zvem prvič, naročajo po gramih. 50 gramov ali pol decilitra je najmanjša mera.

(Dalje)

NOBELOVA NAGRADA ZA FIZIKO

Švedska akademija znanosti je podelila Nobelovo nagrado za fiziko ameriškim znanstvenikom Jamesu Croninu in Valu Fitchu. Cronin poučuje na vseučilišču v Chicagu, Fitch pa na vseučilišču v Princetonu. Nagrada jima je bila podeljena zaradi odkritja odklonov pri temeljnih zakonih o simetriji pri razpadanju nevtralnih mezonov. Gre za področje atomske fizike.

— A zatu se zmiram drži bol pr strani jn nobeden ga dosti ne porajta jn vsi govorijo samo ž njo.

— Ma so jo tudi strašno prijazno sprejeli. Kamer se je vozila so jo Rimljani pozdravljali jn njej se je tu zdelo strašno lepu. Jn narbol kontenta je bla pej u sredo zjutrej ke je vstala jn je vidla, de se je po tolkem dežji zjasnilo. Aden od njenih ledi je povedau, de je tudi u tej razjasnitvi vidla ano znamenje taljanske prijaznosti.

— Ma kej misleš, de je Cossiga naredu lepo vreme? Al pej Forlani?

— Beži, beži! Pr tašneh prložnostih se zreče marsikašna otročja. Če bi midva kej tašnega rekla, be se nam smejali jn be govorili, de jemamo arteriosklerozo. Ma kar reče an kral, je vse zmiram pametno jn modro.

— Ma je treba reč, de so u Rimi nardili vse mogoče, de be zgledalo bol fino. So prfina mobilizirali kavalerijo od tisteh koracjerjev od državnega precednika.

— Se zna; zatu ke uana, koker vsaka nobel peršona, forte pošaca konje. In taku je marširala okuli nje tudi tista kavalerija. Ma znaš kaku je kojn: je lahko telegenten kolkor češ, ma vselih ne zna kašna razlika je med ano kralico jn anem — postaumoreč — šuštarjem. In tudi ne zna, kaku se je treba obnašat. Jn organizatorje je forte skrbelo kaku se bojo konji obnašali. De be kašnemi kej ne ušlo. Jn taku so jem vre an dan prej dali ano tašno injekcijo (dandanes jemaš injekcije prou za vse) de konji, dokler traja ceremonija, ne be jemeli nobenih, koker se reče, fizjoloških potreb. Kašno figuro be nardili če be kašen kojn prou pred kralico jn še angleško po vrhi, začnu na lepem spuščat tiste njegove fige?! Jn Angleži so strašno fini ledje. Ma zgleda, de je injekcija funkcionirala jn de ni bilo nobenih fig.

— Na, pej sm prou kontent.